

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ЗВІТ

КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

За 2022 рік

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОМІТЕТ

Комітет з питань безоплатної правової допомоги створений згідно з рішенням Ради адвокатів України від 04 липня 2015 року №74.

Комітет з питань надання безоплатної правової допомоги є постійно діючим колегіальним дорадчим органом, утвореним при Національній асоціації адвокатів України.

Метою створення Комітету є моніторинг функціонування та розвитку системи безоплатної правової допомоги в Україні, проведення аналізу та узагальнення інформації з питань надання безоплатної правової допомоги, розроблення змін до законодавства України про безоплатну правову допомогу та пов'язаних з ним актів, налагодження відносин у сфері надання безоплатної правової допомоги.

Завдання Комітету:

- розроблення проєктів актів законодавства у сфері надання безоплатної правової допомоги та внесення їх на розгляд Раді адвокатів України;
- збирання, узагальнення і аналіз інформації з питань надання безоплатної правової допомоги;
- участь в організації і проведенні семінарів, конференцій, тренінгів та інших заходів Національної асоціації адвокатів України;
- взаємодія з регіональними органами адвокатського самоврядування з питань, що належать до його компетенції;
- взаємодія з громадськими організаціями з метою обговорення та узагальнення напрацювань з питань надання безоплатної правової допомоги;
- розгляд звернень у межах своїх повноважень;
- виконання інших функцій у межах компетенції за дорученням Ради адвокатів України, Голови НААУ, РАУ.

2. СКЛАД КОМІТЕТУ

Голова Комітету – Каденко Оксана Олегівна, призначена рішенням Ради адвокатів України №105 від 05 – 06 вересня 2022 року.

Заступник Голови Комітету – Зосименко Ганна Романівна.

Секретар Комітету – Дем'янова Олена Вікторівна.

До складу Комітету входять адвокати:

1. Ангелін Іван Ігорович;
2. Антипенко Михайло Михайлович;
3. Байдик Олександр Анатолійович;
4. Бурчак Леся Іванівна;
5. Вознюк Олександр Григорович;
6. Загорняк Наталія Борисівна;
7. Коваленко Євгенія Вікторівна;
8. Павленко Олег В'ячеславович;
9. Питомець Артем Валерійович;
10. Попович Павло Борисович;
11. Самбір Ольга Євгенівна;
12. Самарець Аліна Миколаївна;
13. Юнчик Ольга Михайлівна.

2. СКЛАД КОМІТЕТУ

Рішенням Ради адвокатів України №105 від 05 вересня 2022 року Головою Комітету з питань безоплатної правової допомоги, що діє в складі НААУ, призначено адвокатку **Оксану Каденко**.

Оксана Каденко здійснює адвокатську діяльність з 2005 року. У 2020 році отримала почесне звання «Заслужений юрист України», є членом Ради адвокатів України (представник від Хмельницької області) та заступником Голови Комітету з питань антикорупційної політики та комплаєнсу, що діє в складі НААУ. Адвокатка здійснює активну науково-педагогічну діяльність у сфері права, є співавтором трьох підручників з права та одного практичного посібника, автор численних методичних матеріалів, наукових статей і публікацій. З 2006 року Оксана Каденко працює у складі робочих груп з удосконалення українського законодавства та бере активну участь у проектах з реформування правозахисної сфери, є автором ініціатив, спрямованих на захист прав людини, та учасником багатьох освітніх і благодійних програм, орієнтованих на просвітницьку роботу серед населення та наставницьку роботу з молодим поколінням правників.

«Безоплатна правова допомога, особливо в умовах воєнного стану, є вкрай важливою частиною механізму захисту прав людини. Таку та іншу правову допомогу висококваліфіковано надають адвокати, яких представляє Національна асоціація адвокатів України.

З огляду на це діяльність НААУ у сфері надання безоплатної правової допомоги має важливе значення та потребує максимальної актуалізації та активізації», – зазначила нова Голова Комітету.

За її словами, в умовах сьогодення робота Комітету з питань безоплатної правової допомоги має бути направлена на:

- посилення роботи з адвокатами, які надають безоплатну правову допомогу, з метою забезпечення їх методологічною, організаційною та іншою підтримкою, а також отримання від них інформації, яка може бути використана НААУ для виконання її статутних завдань;
- узагальнення та удосконалення актів НААУ у сфері надання безоплатної правової допомоги;
- створення нових форматів паритетної співпраці з Координаційним центром з надання правової допомоги та Міністерством юстиції України з питань надання безоплатної вторинної правової допомоги.

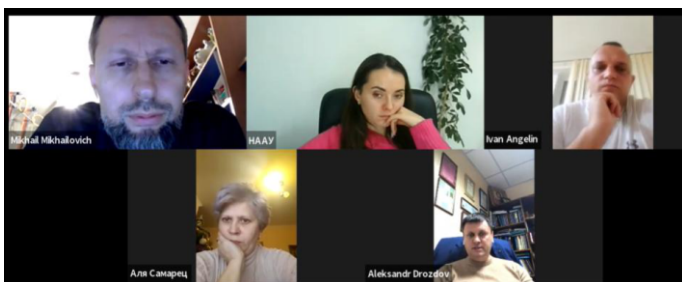
Нагадаємо, раніше Комітет з питань БПД очолював адвокат, д. ю. н., професор, Заслужений юрист України, лауреат премії імені Ярослава Мудрого, член Комісії з питань правової реформи при Президентові України, голова Галузевої експертної ради з галузі знань 08 «Право» НАЗЯВО **Олександр Дроздов**.

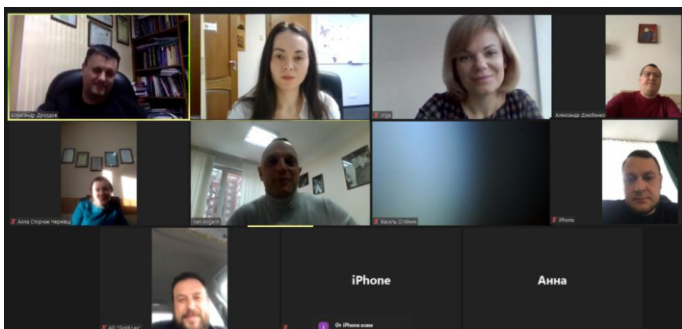
3. ПРОВЕДЕНІ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ ПРОТЯГОМ 2022 РОКУ

У 2022 році Комітетом проведено загалом 5 засідань.

28 квітня відбулося засідання Комітету, під час якого обговорювалися попередньо підготовлені пропозиції членів Комітету щодо моніторингу законодавства у сфері надання безоплатної правової допомоги. За результатами обговорення було погоджено позицію Комітету та надіслано відповідні пропозиції Міністерству юстиції України.

11 та 12 липня відбулися засідання Комітету, присвячені обговоренню законопроекту про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення доступу до безоплатної правової допомоги №7473-1. Члени Комітету обговорили позитивні та негативні моменти зазначеного законопроекту та прийняли рішення про направлення від НААУ до Комітету з правової політики ВРУ низки пропозицій і зауважень до нього. Так, за словами Комітету, законопроект спрямований на усунення органів адвокатського самоврядування від вирішення питань щодо надання безоплатної правової допомоги, тому є необхідність у його доопрацюванні.

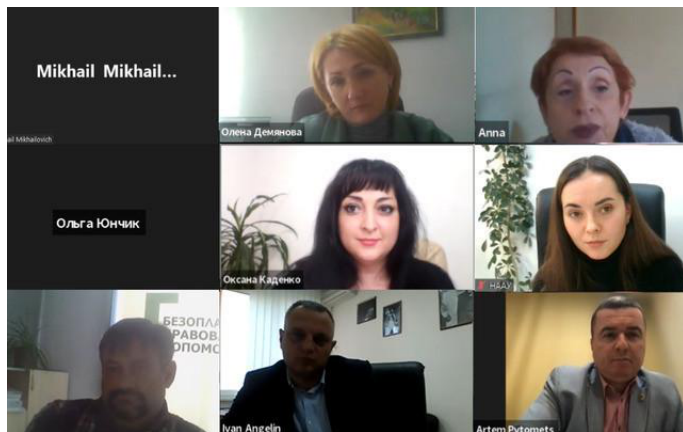

19 вересня відбулася робоча онлайн зустріч членів Комітету. Під час обговорення концепції взаємодії НААУ з органами державної влади та іншими суб'єктами з питань функціонування системи БПД члени Ради Комітету висловили пропозиції щодо удосконалення нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини у цій сфері, узагальнення актів НААУ та налагодження зворотного зв'язку з адвокатами, які працюють у сфері надання безоплатної правової допомоги, тощо.

Голова Комітету Оксана Каденко наголосила, що саме інститут адвокатури забезпечує надання професійної правничої допомоги, а тому НААУ, яка його представляє, має бути основним учасником процесу прийняття органами влади всіх рішень у цій сфері.

Заступник Голови Комітету Ганна Зосименко нагадала учасникам зібрання, що у 2019 році між НААУ та Координаційним центром з надання правової допомоги було укладено Меморандум про співпрацю. Спільними зусиллями сторони розробили та ухвалили стандарти надання БПД. Втім наразі співпраця зупинилася і є потреба її реанімувати.

Член Ради Комітету Іван Ангелін зауважив щодо наявності значного обсягу змістовних напрацювань НААУ з розширення кількості суб'єктів отримання безоплатної правової допомоги, а також необхідності розроблення типового положення з автоматичного розподілу справ між адвокатами в системі БПД, яке дозволить уникнути багатьох корупційних ризиків.

3. ПРОВЕДЕНІ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ ПРОТЯГОМ 2022 РОКУ

Так, за результатами обговорення було визначено першочергові завдання Комітету, серед яких:

- розроблення пропозицій щодо внесення доповнень до актів НААУ;
- посилення співробітництва з різноманітними організаціями та установами у сфері діяльності Комітету;
- активізація законотворчої, наукової, публіцистичної та іншої роботи у сфері БПД.

5 жовтня у НААУ відбулося засідання Комітету. На порядку денному стояло питання щодо стану функціонування системи БПД та взаємодії НААУ із суб'єктами нормотворення та правозастосування у цій сфері. Члени Комітету обговорили необхідність залучення до роботи у напрямі вдосконалення БПД різноманітних організацій, у тому числі й міжнародних, що здійснюють донорську діяльність у сфері правосуддя та захисту прав людини. Також під час засідання було погоджено план роботи Комітету на IV квартал 2022 року, що включає в себе здійснення аналізу нормативно-правових актів у сфері БПД, наукову та публіцистичну діяльність Комітету, організацію комітетських заходів з нагальних питань БПД та заходів для підвищення кваліфікації адвокатів у сфері БПД. За результатами обговорення було прийнято рішення про проведення у листопаді круглого столу щодо актуальних питань взаємодії адвокатури і держави у системі БПД.

4. ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІТЕТУ У СФЕРІ АНАЛІЗУ ЗАКОНОПРОЄКТІВ, ЗАУВАЖЕНЬ, ПРОПОЗИЦІЙ, РЕКОМЕНДАЦІЙ, ЕКСПЕРТНИХ ДУМОК

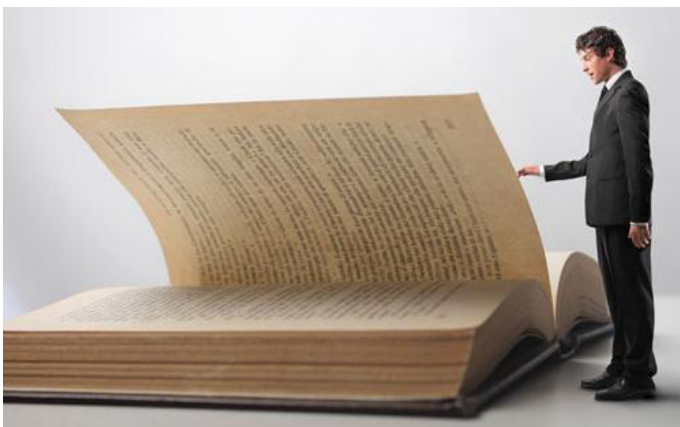
У квітні силами Комітету було здійснено моніторинг законодавства у сфері надання безоплатної правової допомоги. За результатами роботи до Міністерства юстиції України було направлено лист із відповідними напрацюваннями щодо необхідності внесення змін до законодавства.

Серед основних недоліків законодавства у сфері БВПД Комітет виділяє:

- несвоєчасність фінансування державою витрат на систему БВПД, через яку систематично виникає заборгованість перед адвокатами, які співпрацюють з регіональними та місцевими центрами з надання БВПД;
- безпідставні відмови керівників регіональних і місцевих центрів з надання БВПД в укладанні контрактів з адвокатами;
- відсутність обов'язку підозрюваного, обвинуваченого подати письмову заяву адвокату про відмову від нього, внаслідок чого адвокат не має можливості зафіксувати таку відмову та припинити надання БВПД;
- прогалини у методиці обчислення винагороди адвокатам, що надають БВПД, тощо.

У серпні Комітет здійснив аналіз проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги» (реєстр. №7473-1). За словами Комітету, законопроект спрямований на усунення органів адвокатського самоврядування від вирішення питань щодо надання безоплатної правової допомоги. Також Комітет звернув увагу, що прийняття законопроекту №7473-1 призведе до:

- усунення органів адвокатського самоврядування у вирішенні питань, пов'язаних із наданням безоплатної правничої допомоги;
- змішування понять первинної та вторинної правничої допомоги;
- залучення до надання вторинної правничої допомоги осіб, які не мають статусу адвоката;
- збільшення корупційних ризиків під час взаємодії центрів з адвокатами та жодним чином не усуне порушення права на вільний вибір захисника і можливості адвоката надавати документи з адвокатського дос'є для оплати виконаної роботи.

4. ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІТЕТУ У СФЕРІ АНАЛІЗУ ЗАКОНОПРОЄКТІВ, ЗАУВАЖЕНЬ, ПРОПОЗИЦІЙ, РЕКОМЕНДАЦІЙ, ЕКСПЕРТНИХ ДУМОК

У вересні Комітет разом з Комітетом законо-творчих ініціатив з питань адвокатської діяльності провели правовий аналіз прийнятого у першому читанні проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги» (реєстр. №7473-Д).

Відповідно до проведеного аналізу Комітет зазначив, що цією редакцією не усунуто недоліки попереднього законопроєкту, не прийнято до уваги жодне із запропонованих НААУ зауважень до нього. Зокрема, не запропоновано внесення змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у зв'язку з останньою редакцією ч. 1 ст. 59 Конституції України, якою визначено, що кожен має право на професійну правничу (а не правову) допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Відповідно до положень ст. 3 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» правовою основою діяльності адвокатури України є Конституція України, цей Закон, інші законодавчі акти України. У зв'язку з цим у таблиці зазначені запропоновані НААУ України зміни до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Таким чином, актуальними залишаються всі раніше запропоновані зміни до Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

Крім того, за словами членів комітетів, законопроєкт спрямований на усунення органів адвокатського самоврядування від вирішення питань щодо надання безоплатної правової допомоги.

За результатами опрацювання від НААУ було надіслано зауваження та порівняльну таблицю зі змінами до нього для врахування під час підготовки до другого читання.

5. ЗДІЙСНЕННЯ ІНШОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СПРЯМОВАНОЇ НА РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ

16 грудня на засіданні РАУ було презентовано звіт з актуальних питань функціонування системи БПД в Україні. Звіт було підготовлено членами Ради Комітету та є детальним аналізом чисельних проблем з реалізації безоплатної правової допомоги в Україні, серед яких: систематичні спроби втручання у сферу незалежності адвокатури, наявність значної кількості корупційних ризиків у системі БПД та не виправдане її розширення, усунення адвокатури від процесу прийняття рішень, що стосуються адвокатів, впровадження системи державницького управління адвокатами, втручання в адвокатську діяльність тощо.

Звіт з актуальних питань функціонування системи БПД в Україні можна переглянути за посиланням <https://cutt.ly/Q0L8aLV>

